

Date: 28th February-2026

ESTRADA VOKALINING VOKAL-TEKNIK XUSUSIYATLARI

Tursunov Rustam

Respublika musiqa va san'at texnikumi

Annotatsiya: Mazkur maqolada estrada vokalining asosiy vokal-texnik xususiyatlari, ovoz hosil qilish mexanizmi, mikrofon bilan ishlash madaniyati hamda zamonaviy ijrochilikda qo'llaniladigan vokal usullar ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Estrada vokalining akademik va an'anaviy xonandalikdan farqli tomonlari ochib berilib, ijrochining professional tayyorgarligida muhim bo'lgan texnik omillar yoritiladi.

Kalit so'zlar: estrada vokali, vokal texnika, mixed voice, belting, mikrofon texnikasi, sahna ijrochiligi.

Estrada vokali zamonaviy musiqa san'atining eng ommabop yo'nalishlaridan biri sifatida ijrochidan nafaqat badiiy ifoda, balki murakkab vokal-texnik tayyorgarlikni ham talab etadi. Ushbu yo'nalishning o'ziga xosligi shundaki, unda ovoz chiqarish usuli, nafas boshqaruvi, rezonansdan foydalanish, mikrofon bilan ishlash va sahna harakati o'zaro uzviy bog'langan yagona ijrochilik tizimini tashkil etadi. Zamonaviy estrada xonandasi ovoz apparatini erkin boshqara olishi, turli registrlar o'rtasida silliq o'tishlarni amalga oshirishi hamda texnologik vositalar bilan uyg'un ishlashi zarur.

Estrada vokalini ilmiy asosda o'rganish vokal pedagogikasi va ijrochilik amaliyoti uchun muhim ahamiyat kasb etadi, chunki noto'g'ri texnika ovoz apparatining tez charchashi yoki shikastlanishiga olib kelishi mumkin.

Estrada vokalida ovoz hosil qilish jarayoni nafas apparati, tovush paychalari va rezonatorlar faoliyatining muvofiqlashtirilgan ishlashiga asoslanadi. Diafragma yordamida boshqariladigan nafas oqimi tovush paychalarini tebranishga keltiradi, hosil bo'lgan tovush esa og'iz bo'shlig'i, burun bo'shlig'i va ko'krak rezonatorlari orqali boyitiladi. Estrada ijrosida ovoz odatda tabiiy va erkin tembrda shakllantiriladi, ortiqcha siqilish va majburlashdan qochiladi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, estrada vokalida nafas tayanchi (breath support) barqaror bo'lishi, havo oqimi esa nazorat ostida yetkazilishi kerak. Bu holat ayniqsa uzun frazalarni kuylashda va dinamik o'zgarishlarni amalga oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Estrada vokalining eng muhim texnik belgilaridan biri — registrlar o'rtasidagi moslashuvchan o'tishdir. Akademik xonandalikda registrlar aniq ajratilgan holda qo'llansa, estrada vokalida ko'pincha aralash ovoz (mixed voice) texnikasi ustunlik qiladi. Mixed voice ko'krak va bosh registrlarining optimal uyg'unlashuvi orqali hosil bo'lib, ijroga bir vaqtning o'zida kuch va yengillik beradi.

Mazkur texnika ayniqsa pop va R&B janrlarida keng qo'llanadi, chunki u xonandaga yuqori notalarni zo'riqmasdan ijro etish imkonini beradi. Mixed voice noto'g'ri

Date: 28th February-2026

qo'llanganda ovoz paychalariga ortiqcha yuk tushishi mumkinligi sababli uni bosqichma-bosqich o'rgatish zarur.

Estrada vokalida emotsional kuchni oshirish maqsadida ko'pincha belting usuli qo'llanadi. Belting — bu ko'krak registriga yaqin tembrni yuqori diapazonda saqlab kuylash texnikasi bo'lib, u ijroga yorqinlik va dramatizm beradi. Biroq belting noto'g'ri bajarilganda ovoz apparati uchun xavfli bo'lishi mumkin, shu sababli u faqat to'g'ri nafas tayanchi va rezonans muvozanati mavjud bo'lgandagina qo'llanishi lozim.

Zamonaviy estrada ijrochiligida shuningdek vokal fry, twang, falset kabi effektlar ham badiiy vosita sifatida ishlatiladi. Ushbu elementlar qo'shiqning stilistik rangini boyitadi va ijrochining individualligini namoyon etadi.

Estrada vokalining akademik ijrodan keskin farq qiluvchi jihatlaridan biri — mikrofon texnikasining markaziy o'rin tutishidir. Mikrofon nafaqat ovozni kuchaytirish vositasi, balki ijroning dinamik va tembr jihatlarini boshqarish instrumenti sifatida xizmat qiladi. Professional estrada xonandasi mikrofon masofasini, yo'nalishini va sezgirlik darajasini vaziyatga qarab o'zgartira olishi kerak.

Masalan, baland notalarda mikrofonni biroz uzoqlashtirish, past va mayin frazalarda esa yaqinlashtirish ovoz balansini saqlashga yordam beradi. Shuningdek, nafas shovqinini kamaytirish, portlovchi undoshlarni yumshatish va sahnada erkin harakatlanish ham mikrofon madaniyatining muhim tarkibiy qismlaridir.

Estrada vokalida so'zlarning aniq va ravon eshitisli muhim talab hisoblanadi. Zamonaviy pop ijrosida matn ko'pincha tez tempda va murakkab ritmik tuzilishda kuylanadi, shu sababli artikulyatsiya apparatini faol ishlatish zarur. Bunda lablar, til va jag' harakati erkin bo'lishi, ortiqcha siqilishdan holi bo'lishi kerak.

Diksiya ustida muntazam ishlash tinglovchi bilan emotsional aloqa o'rnatishda muhim rol o'ynaydi, chunki estrada qo'shig'ida matn mazmuni ko'pincha bevosita kommunikativ vazifani bajaradi.

Estrada vokalining vokal-texnik xususiyatlari uning zamonaviy va ko'p qirrali ijrochilik tizimi ekanini ko'rsatadi. Ushbu yo'nalishda muvaffaqiyatli ijro etish uchun xonanda nafas tayanchi, registrlar muvozanati, mixed voice, belting texnikasi, mikrofon madaniyati hamda aniq artikulyatsiyani kompleks tarzda egallashi zarur. Ilmiy asoslangan vokal pedagogika va muntazam amaliy mashg'ulotlar estrada xonandasining professional shakllanishida hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Sadolin C. Complete Vocal Technique. — Copenhagen: Shout Publishing, 2012.
2. McCoy S. Your Voice: An Inside View. — Inside View Press, 2012.
3. Miller R. On the Art of Singing. — New York: Oxford University Press, 1996.
4. O'rinboyev M. Estrada xonandaligi asoslari. — Toshkent: Musiqa, 2015.

